

Surusanoma Kannakselta

En koskaan unohda sitä sateista, syksyistä päivää, kun Räisälän pidetty rovasti Helasvuo, musta sadetakki päällään, polkupyörällä ajaen, toi surusanoman vanhemman veljeni Aaten kaatumisesta.

Hän kaatui 20. päivä syyskuuta, 20-vuotissyntymäpäivänään 1943, Rajajoella.

Isä-Antti oli kyllä saanut sen tietää jo päivää aikaisemmin. Lautamies Matti Kuisma, yksi meidän naapureistamme kirkonkylältä palatessaan, pysähtyi meidän talon kohdalle. Näin hänen keskustele-
van isäni kanssa, mutta en tietenkään tiennyt, mistä oli kysymys.

Isä ei luonnollisesti voinut nukkua seuraavana yönä ja koska nukuin samassa huoneessa vanhem-
pieni kanssa, heräsin siihen isäni sanoessa, että sain niin huonoja uutisia Aatesta. Kauhuissaan kysyi
äiti, että eihän Aate vaan ole kaatunut.

Aili-tätini, pyhäkoulun opettaja, joka oli tosi uskovainen ja jota voisi kutsua meidän toiseksi kasva-
tus-äidiksemme, heräsi myös tähän. Hän syöksyi viereisestä makuuhuoneesta, heittäytyen lattialle
polvilleen kädet ristissä ylöspäin voihkien ja rukoillen, että eihän vaan Aaten sielu joudu helvet-
tiin.... Itse uskon täysin, että jos taivas ja helvetti ovat olemassa, niin varmasti on Aaten sielu pääs-
syt taivaaseen, sillä niin hyvä ja esimerkillinen poika hän oli. Hän aina halusi tehdä kaikki parhain
päin.

Muistan seuraavana aamuna rovasti Helasvuon keskustelusta isäni kanssa muunmuassa. Isäni, joka
oli suuri urheilun ystävä, mainitessa, että Aate oli myös hyvä urheilija, Helasvuo sanoi suurinpiir-
tein näin, että kun luojan tahto tapahtuu, niin ei silloin voi välttyä vihollisen luodiltakaan. Mutta
sitten hän kuitenkin jatkoi: Tai oikeastaan saamme olla ylpeitä ja kiitollisia siitä, että meillä on täl-
laiset hyväkuntoiset urheilijanuorukaiset, jotka niin urheasti ja voitokkaasti taistelevat ylivoimaista
vihollista vastaan.

Viisi viikkoa ennen kaatumistaan veljeni haavoittui vihollisen luodista reiteen. Hän oli viikon Vii-
purin sotilassairaalassa ja sai sen jälkeen kolmen viikon toipumisloman.

Tästä hänen lomastaan muistan monia vaiheita, muunmuassa: Kun oli syksy ja syyskyntöjen aika,
hän oli auran sarvissa ja minä ajoin hevosta. Me nuoremmat pojat muun sotasaaliin ohella oltiin
löydetty metsästä pari ryssän munakäsikranaattia, joihin me ei tietenkään uskallettu koskeakaan.
Aate käsitteli niitä asiantuntevasti ja heitti ne järveen tehdäkseen ne vaarattomiksi. Me pojat oltiin
tietysti piilossa kiven takana sinä aikana. Muistaakseni vain toinen näistä kranaateista räjähti, ja
pintaan tuli myös muutamia kaloja.

Toipumisloma oli lopussa, ja täytyi palata takaisin rintamalle. Minä istuin pyörän takatelineellä ja
Aate polki kohti kirkonkylää, johon oli matkaa Hytinlahdesta lähes 10 km.

Mentiin kirkonkylän kahvilaan, jossa hän tapasi asetoverinsa, joka oli myös matkalla sinne takaisin.
Muistan kuinka tämä kaveri sanoi rumin sanoin, ettei hän haluaisi millään lähteä sinne takaisin.
Veljeni sen sijaan sanoi, ettei hänellä ole mitään sitä vastaan, etteikö voisi palata sinne takaisin.

Tämän toisen kaverin sanat osoittivat todeksi hänen ajatuksensa, sillä seuraavana keväänä hän häi-
pyi käpykaartiin ja myöskin sodan jälkeen aiheutti määrättyä vahinkoa isänmaalle.

Toipumislomansa jälkeen Aate kirjoitti pieneen taskumuistikirjaansa mm: "Tämä kolme viikkoa on ollut ihanaa aikaa siellä rakkaassa Räisälässä. Nyt olen niin onnellinen, niin onnellinen. Ajattele, että minäkin olen saanut vuodattaa vertani isänmaan hyväksi. Mutta nyt on loma lopussa ja taas palattava kylmään todellisuuteen."

"Tällä hetkellä, muistan kuitenkin erästä tyttöä. Hänen nimensä on Aino. Hänellä on ruskeat silmät ja tumma tukka. Tapasin hänet monta kertaa lomani aikana. Pidän hänestä kovasti ja hänkin on sanonut hieman tykkäävänsä minusta."

Veljeni ehti olla viisi päivää takaisin rintamalla, kun hän erään asetoverin ehdotuksesta vaihtoi vartiovuoron itselleen. Tämä osoittautui kohtalokkaaksi hänelle, sillä yön aikana oli vihollisen partio päässyt hiipimään aivan näiden kahden vartiomiehen eteen, tarkoituksena ottaa jompi kumpi vangiksi. Vartiomiehet huomasivat kuitenkin tämän ja suorittivat hälytyksen. Alikersantti Hiipakka havaitsi korsunovelta pari ryssää, jotka olivat jo päässeet lähelle. Malttiaan menettämättä hän kaatoi nämä kp-aseellaan. Saman aikaisesti oli vartiomiehillä tuliset paikat. Kolme ryssää yritti heittää pressun Aaten päälle, ottaakseen hänet vangiksi. Hän kuitenkin ampui nämä kolme ja lisäksi ainakin kolme muuta, ennen kuin vihollisen luoti osui häneen.

Aate oli ainoa suomalainen, joka kaatui tässä lyhyessä mutta verisessä sieppausyrityksessä.

Vihollisia kaatui yksitoista ja veriset jäljet osoittivat, lisäksi monen ryssän haavoittuneen.

Tämän taistelun olen lukenut rintamalehti "Tapparän" lehtiartikkelista, jonka he lähettivät meille ja kuullut lisäksi seikkaperäisemmän tapauksesta eräältä Räisälän pojalta, joka oli samassa paikassa.

Tämän lehtileikkeen niin kuin myös veljeni muistikirjan, olen joskus tuonut Ruotsiin, jossa olen asunut yli 40 vuotta. Nyt olen kuitenkin palauttanut nämä edellä mainitut paperit veljelleni Veikolle, joka asuu Porissa.

Tätä kirjoitusta laatiessani ja vanhoja muistoja kaivaen on monta kertaa silmä kostunut, vaikka, kun nykyisin ajattelen realistisesti tätäkin taistelua. Siinä aiheutti vihollinen surua yhteen kotiin ja suomalaiset sen sijaan yhteentoista. Tämä osoittaa sitä sodan julmuutta ja mielettömyyttä.

Syy ei ole sotilaiden, sotilaat on pakoitettu ja opetettu taistelemaan kodin ja isänmaan puolesta. He tekevät velvollisuutensa. Syyllisiä ovat useimmiten suurvaltojen mahtipolitiikot.

Hautajaisista muistan muunmuassa, kun enoni, vääpeli Ilmari Henttinen laski seppeleen hautakummulle ja luki siinä olleet osuvat sanat

"Luoti on kaatanut kallista viljaa Aate-poika makaa hiljaa"

Aki Javanainen